

Nagy utazás Az ír-amerikai delegáció írországi látogatása 1919 tavaszán

1. Bevezetés

E cikkben bemutatásra kerül a háromtagú ír-amerikai delegáció missziója, amely 1919 tavaszán kiutazott a Párizsi Békekonferenciára annak érdekében, hogy biztosítson egy meghallgatást az önkényesen kikiáltott Ír Köztárság képviselői számára. A delegáció mozgását szorosan nyomon követték mind az írországi, mind pedig az ír-amerikai sajtóban. Ebben a munkában nagyban támaszkodom olyan újságcikkekre, amelyeket a *The New York Times* közölt. A párizsi tartózkodás első néhány hetében a delegáció munkája nem volt olyan sikeres, mint amire számítottak, így eldöntötték, hogy Írországba utaznak. Az utazás elsődleges célja az volt, hogy élőben megtapasztalják Írország társadalmi, politikai és gazdasági helyzetét, valamint ezeket a tapasztalatokat összefoglalják egy jelentés formájában.

Ez a látogatás része volt a delegáció munkájának, amely magába foglalta azt, hogy megszerezzék az Amerikai Egyesült Államok elnökének, Woodrow Wilsonnak (1856-1924) a támogatását az Ír Köztárság számára. Amennyiben ezt az elnök megteszi, akkor ezzel Nagy-Britannia is nyomás alá kerülne, hogy ismerje el az újonnan létrejött köztársaságot. A néhány hónapos párizsi tartózkodás végén viszont az eredmény csak egy ellentmondásos jelentés volt az írországi látogatásról. Ettől eltekintve pedig az eredeti feladatot sem teljesítették: az ír parlament képviselőit nem fogadta a Négyek Tanácsa, és az amerikai elnöktől sem sikerült megszerezni az egyértelmű támogatást az Ír Köztársaság számára.

* Szedmina Livia, PhD hallgató, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudomány Doktori Iskola, Amerikanisztika Szak, angol nyelvtanár, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

2. A küldöttség tagjainak kiválasztása

Lehetetlen tárgyalni az amerikai befolyásáról az ír függetlenedési folyamaton belül anélkül, hogy megemlítenénk a háromtagú delegációt, amelyet a philadelphiai Harmadik Ír Népgyűlésen neveztek ki 1919. február 22-23-án. Ezen a gyűlésen 5132 képviselő vett részt Daniel Cohalan bíró (1865-1946) elnökletével New Yorkból.¹ Becslések szerint harminc ír katolikus püspök is részt vett ezen a rendezvényen.² A delegáció célja az volt, hogy közvetítő szerepet játsszon az írországi parlamenti képviselők és a Párizsban ülésező nagyhatalmak között. Az *American Commission on Irish Independence* [Amerikai Bizottság az Ír Függetlenségért] tagjai Frank P. Walsh (1864-1939), Kansas City-beli ügyész és a *National War Labor Board* [A Háborús Munka Nemzeti Bizottsága] társelnöke, Edward F. Dunne (1853-1937) volt chicagói polgármester és Illinois állam korábbi kormányzója, valamint Michael J. Ryan, prominens philadelphiai ügyvéd és e delegáció *de facto* kezdeményezője.

3. Utazás Párizsba

Mielőtt megkezdték útjukat Párizsba, a három képviselőnek szert kellett tennie úti okmányokra. Az útlevelekérelemben definiálni kellett az utazás célját: „Írország népe által választott képviselők számára egy meghallgatást biztosítani a Békétárgyaláson, és amennyiben ez a meghallgatás nem adatik meg, akkor biztosítani egy meghallgatást Írország ügyének, bemutatni a jogát az önrendelkezéshez és megszerezni a nemzetközi elismerést a köztársasági forma számára, amit Írország népe választott meg.”³ Az utazásnak ezt az eredeti célját később kétségbe vonták és a delegáció konfliktusba keveredett a brit hatóságokkal az írországi utazásuk kapcsán. A delegáció tagjait többször emlékeztették erre, mivel az útleveleik csak az eredeti úticéljukra vonatkozólag volt érvényes Fran-

¹ The New York Times, 1919. március 28.

² The New York Times, 1919. március 28.

³ The New York Times, 1919. március 29.

ciaországba. A Bizottság végül 1919. április 2-án utazott el Párizsba a Touraine nevű gőzhajón a három hónapos európai tartózkodásra.

Az ír-amerikai delegációnak két célja volt: elsősorban, hogy megszerezzék az amerikai békedelegáció segítségét arra, hogy biztosítson szabad kiutazást Írország képviselői számára Párizsba. A képviselő delegáció tagjai Eamon De Valera (1882-1975), Arthur Griffith (1872-1922) és George Noble Plunkett gróf (1851-1948) voltak. Másodsorban az ír-amerikai képviselők megpróbálták tárgyalási lehetőséget biztosítani az ír követek számára is, konkrétan Sean T. O’Kelly (1882-1966) és George Gavin Duffy (1882-1951) számára, akiket az ír kormány Párizsba helyezett ki.

Az a tény, hogy az amerikai elnök támogatását az ír ügy számára nem volt könnyű megszerezni, világossá vált egy incidens kapcsán a Metropolitan Operaházban, New Yorkban 1919. március 4-én, egy nappal azelőtt, hogy maga Woodrow Wilson elutazott volna Párizsba. Az ír-amerikai képviselők találkoztak az elnökkel, hogy kikérjék támogatását az ír ügyvel kapcsolatban. Az elnök nem akart egyértelmű álláspontot foglalni ebben a témában azon oknál fogva, hogy ez egyben egy másik állam belügyeibe való beavatkozásnak minősülne. A *The New York Times* nagyon finoman fogalmazott cikkében, amikor ezzel a címmel tudósított az eseményről: „Az elnök állítólagosan, nem hivatalosan kijelentette, hogy támogatja Írország törekvéseit.” A megbeszélés 25 percig tartott. John Goff (1848-1924), a legfelsőbb bíróság volt tagja, egyenest nekiszegezte a kérdést az elnöknek, hogy támogatja-e a ír ügyet: „Elnök úr, mivel több millió amerikait képviselünk, megkérdezem, hogy prezentálná-e, a párizsi Békekonferenciának Írországnak azt a jogát, hogy maga határozza meg azt a kormányzati formát, amelyben élni akar?” Nem adott egyenes választ. Hogy még megnehezítse a helyzetet, Wilson elnök megtagadta, hogy találkozzék az ír-amerikai delegációval, amíg Daniel Cohalan, prominens ír-amerikai vezető is jelen volt a szobában. A delegáció összesen öt percet kapott, hogy eldöntse, Cohalan bíró visszavonul-e vagy nem. „Wilson (életrajzírójának, Ray S.) Bakernek elmondta, hogy olyan „egyértelmű és hangos szavakkal utasította vissza, [hogy Cohalannal találkozzék], hogy még a Tammany rendőrök is hallották, akik ott álltak” továbbá, hogy delegáció tagjai annyira rámenősek voltak

ügyükkel kapcsolatban, hogy „nagyon nehezen tartotta vissza magát.”⁴ A találkozót csak aláhúzta Wilson gyanakvó természetét egyes amerikai népcsoportokkal szemben, akik az amerikai elnök támogatását kérték óhazájuk számára.⁵

Az ír-amerikai bizottság mozgását rendszeresen követte a *The New York Times*. A megbeszélte tárgyalások dátumait és eredményeit is rendszeresen nyilvánosságra hozták az otthoni olvasóközönség számára: 1919. április 17-én Wilson elnök fogadta Frank P. Walsh-t. A következő nap a teljes delegáció megjelent a párizsi „Fehér Házban”, hogy tárgyaljanak arról, hogy az amerikai Békedelegáció miért nem hajlandó fogadni O’Kelly és Duffy írországi követeket.⁶ Ugyan az ír-amerikai delegáció elsődlegesen Wilson elnökhöz fordult, hamar átirányították őket Edward House ezredeshez (1858-1938), akivel másnap találkoztak és átadták neki a dokumentumokat, amelyekben kérték, hogy az elnök foglalkozzék az ír kérdéssel.⁷

4. Utazás Írországba

Több nap telt el a dokumentumok átadása óta, de a kérvénynek semmilyen látványos eredménye nem volt. Mivel a delegáltak láttak, hogy nem történik jelentős előrelépés ebben az ügyben, a háromtagú küldöttség kérvényezte, hogy Írországba utazhassék, és első kézből megtapasztalhassa az ottani társadalmi, gazdasági és politikai körülményeket. Az utazást követően erről jelentést szándékoztak tenni az amerikai Békedelegációnak és az ír-amerikai közösségnek is az Egyesült Államokban. Csak külön engedéllyel tudtak elutazni Írországba, amelyet a brit hatóságok adtak ki. Látogatásukra végül 1919. május 3-16. között került sor. Az ír politikai vezetőség nagyra értékelte a delegáció látogatását. A küldöttség mindhárom tagját felkérték, hogy tartson beszédet a

⁴ Hans P. Vought, *The Bully Pulpit and the Melting Pot: American Presidents and the Immigrant, 1897-1933* (Macon, 2004), 142-143. oldal, megtalálható (http://books.google.com/books?id=ldvcd6GFMAC&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false) (2010. december 3-i letöltés).

⁵ Uo. 121.

⁶ The New York Times, 1919. április 8.

⁷ The New York Times, 1919. április 19.

Dáilban. A társaság 1919. május 4-én érkezett meg Dublinba, és négy nappal később tartották meg beszédeiket az ír parlamentben.⁸

Az ünnepélyes *Dáil* ülést egy szemtanú a következőképpen írta le: “Nehéz volt jegyeket szerezni, és aki besétált a kör alakú ülésterem hosszú rideg előcsarnokán át a Mansion House-ba, szigorú ellenőrzésen kellett átesnie a két tucatnyi Ír Önkéntes mellett, akik őrt álltak.”⁹

Az ír személyiségek mellett számos amerikai és ausztrál is volt a közönség köreiből. Az ír képviselők közül két személyt, Robert Bartont (1881-1975) és Michael Collinsot (1890-1922) még mindig körözte a rendőrség, mert nem sokkal az ír-amerikai látogatását megelőzően megszöktek börtönükből.

Arthur Griffith volt az első a vendégek közül, aki köszöntötte az egybegyűlteket. Az ír gazdaság helyzetéről beszélt, és arról, hogy milyen sok gazdag termőföld vész el a marhatenyésztés miatt, mert az kifizetődőbb a földtulajdonosok számára. Továbbá elmondta, hogy amennyiben Írország szabad lenne, sokkal fejlettebb volna az ipara, és ezáltal csökkenne a munkanélküliség, ami abban az időben komoly probléma volt. Griffith beszédét követően mindhárom delegált szót kapott. Sean O’Kelly egymás után jelentette be őket.

Frank Walsh volt az első felszólaló. Azzal kezdte, hogy kijelentette: küldetésük csak részben politikai, ehelyett a megbízatást valójában „20 millió ír vérű embertől kapták, mivel őket képviseli a Philadelphiai Kongresszus, illetve magának Amerikának a nagy szívetől.” Elmondta a közönségnek, mennyire mélyen megérintette, hogy a küldöttség meglátogathatta Dublinban a történelmi helyeket és épületeket, és találkozhatt az elhunyt hősök családjával.

Beszédében John Boyle O’Reilly-t idézte a szabadság szerepéről egy nemzet életében, majd felvázolta Amerika indítékait a háborúba való belépésére. Tulajdonképpen a fő ok nem a bosszú volt, hanem az, hogy Egyesült Államok területi integritását fenyegették, mint ez a Zimmerman-táviratban állt. Walsh kiemelte, hogy az Egyesült Államoknak abszolút feladata biztosítani, hogy Írország élhessen az önkényesen kiki-

⁸ *Chronology of Irish History 1919-1923* (http://webpages.dcu.ie/~foxs/irhist/may_1919.htm) (2010. december 3-i letöltés).

⁹ Russell, Ruth, What's the Matter with Ireland? (<http://infomotions.com/etexts/gutenberg/dirs/1/2/0/3/12033/12033.htm>)(2010. december 3-i letöltés).

áltott köztárságban, mivel „kijelentették, hogy ez a háború, legalábbis, ami Amerikát illeti, mindazok jogaiért folyik, akik alávetik magukat az autoritásnak, hogy legyen szavuk a saját kormányukban, a kis népek jogaiért és szabadságaiért, az általános domíniumi jogért, a szabad népek összefogásáért, ami biztonságot és békét hoz a világ összes nemzete számára, és végül a világot magát is szabaddá teszi.” Walsh hitte, hogy „ez a kapcsolat az ír kérdés végét jelenti és végre meghozza az abszolút szabadságot Írország számára, mivel az ír nemzet homogén. Szó nem esik a hatáiról, s a területét sem kérdőjelezhetik meg, mivel Isten megoldotta ezt a kérdést azzal, hogy körbe vette tengerrel.”

Az, hogy mennyire jól vette ki magát Walsh-nak ez a határokról szóló véleménye az észak-íreknél, vagy még inkább a brit hatóságoknál, kérdéses marad. Valószínűleg az ilyen fajta kijelentéseket vélte a brit miniszterelnök sértőnek, amiért később megtagadta azon ír parlamenti képviselőknek a biztonságos kiutazást Párizsba, akik aznap Dublinban ott ültek a *Dáilban*.

Walsh az ír függetlenségi küzdelmet ahhoz hasonlította, amikor az eredeti 13 állam kinyilatkoztatta függetlenségét Angliától. „Mi [Walsh itt valószínűleg egybevette mindazon embereket, akik szeretnének egy független Írországot látni] a múlt halott patriótáitól kaptuk az inspirációt. Mi is azt kívánjuk, amit ők kívántak. Az egyetlen különbség a mi esetünkben, hogy ők az eredeti tizenhárom állam szabadságáért harcoltak, míg mi az világ összes nemzetének szabadságáért harcolunk, nagy nemzetekéért és kicsikéért is.” Továbbá kiemelte a párhuzamot: „Önök kialakították a kívánt államformát az ír nép szavazatával az amerikai *Bill of Rights* és az Egyesült Államok alkotmányának mintájára, és amennyiben nincs külső beavatkozás, a Mindenható Úristen segítségével olyan államformát kívánnak, mint amilyen nekünk van.” Walsh emellett figyelmeztette az ír parlamentet is, hogy ne kövessék el ugyanazt a hibát, mint az amerikaiak, hogy nem vették be a fekete népet a szavazók körébe, mivel a kormány nem lehetett „félíg rab és félíg szabad.” Ezt az intelmet egyben a párizsi béketárgyalás résztvevőinek is szánta, azaz, hogy nem születhet béke, míg az ír nemzet nem független.

Walsh a beszédet teljesen optimista hangulatban zárta missziójukat illetően: „Nem tudom elhinni, hogy ezt a kérelmet elutasítják. Nem hiszem, hogy maga Anglia szembe tud nézni a világgal és elmondani, hogy ez a nagyszerű nép, bár létszámban lecsökkenve, rabságban él Íror-

szágban, és a vezetőiknek még csak nem is adatik meg, hogy bemutasák az ügyüket a nemzetek előtt hagyományos, rendezett formában. Inkább azt hiszem, hogy ennek a kérésnek helyt adnak, és nekünk, a delegációnak semmi más dolgunk nem lesz, mint visszamenni azokhoz, akiktől kaptuk a küldetésünket és jelentést tegyünk – aminek a nagyobb része erről a *Dáil* ülésről fog szólni – arról, hogy mit láttunk ma, és elmondjuk nekik, hogy Írország ügye kikerült a nemzetközi politikából azzal, hogy elismerték a létező kormányt Írországban.”

Sean T. O’Kelly bejelentette a következő szónokot, Edward F. Dunne-t. Illinois állam volt kormányzója azzal kezdte, hogy kifejezte, milyen reményteljes az ír-amerikai közösség, hogy amint az Egyesült Államok belép a háborúba, ez biztosan Írország szabadságához fog vezetni. Dunne az elnök szavait idézte: „[A Béketárgyaláson] minden nemzetből lesznek képviselők, akik nem csak Amerika szabadságát fogják biztosítani, hanem minden más nép szabadságát is a világon.” Miután hónapok óta türelmesen várakoztak, hogy Írország ügyével foglalkozzanak Párizsban, az Ír-amerikai Népgyűlés vezetősége Philadelphiában eldöntötte, hogy a delegáció segítsen abban, hogy biztosítsanak meghallgatást „Írország népének.” Dunne továbbá megállapította, hogyha Görögországot 700 év török uralom alól fel tudták szabadítani, és Csehországot 400 év osztrák uralom alól is, akkor úgy hiszi, hogy Írországot is meg lehet szabadítani a brit uralomtól. Dunne azzal zárta beszédét, hogy reményét fejezte ki, hogy nem csak ír-amerikaiak, hanem azok a nem-írek is, „akik szeretik az igazságot, szabadságot és jogot, mögöttünk állnak ebben a misszióban.”

Utolsónak Michael J. Ryan szólt a közönséghez. Beszéde elején hangsúlyozta, hogy mennyire büszke volt arra, hogy ott állhat a *Dáilban*, mivel az ő indítványára alakult meg az ír-amerikai delegáció a Népgyűlésen. Bevallotta, hogy ez az első látogatása Írországban és nem is ismer senkit a családjában, aki járt volna már Írországban, mégis, amennyire csak lehetett, megtartotta ír gyökereit és az ír életstílust az Egyesült Államokban. Véleménye szerint, csak egyetlen nagy ír nemzet létezik, amelynek mindannyian tagjai. Dunne-hoz hasonlóan Ryan is példaként felhozta a függetlenségi háborút és kiemelte az írek szerepét az amerikaiak győzelmében. Ők voltak azok az írek, akik elmenekültek „az autokratikus gyapjú törvények elől, autokratikus kereskedelmi törvények elől, áldozatai voltak a hírhedt törvényeknek, amelyeket Anglia érdekében

hoztak meg,” ők nyújtottak az amerikaiak oldalán felbecsülhetetlen segítséget. Továbbá Ryan kifejtette, hogy az eredeti 13 államot hasonlóan becsmérlő kifejezésekkel illették („agyatlan ifjúság”, „álmodozók”), mint a jelenkori ír vezetőket a dublini reggeli lapokban. És mégis, azok az amerikaiak előrevitték az országot annak ellenére, hogy komoly pénzügyi gondokkal küzdöttek. Sohasem a gazdagok akarták a változást, mondta Ryan. Úgy vélte, hogy az Egyesült Államoknak nem kell megköszönnie Írországnak a segítségét abban, hogy kiharcolta a függetlenségét, ehelyett inkább most cserébe Amerikának kell segítenie Írországot ugyanebben. A beszéde utolsó részében Ryan utalt mindazokra a hősökre, akik életüket adták a szabadságért és bízott a jelenlevő képviselőkben, hogy ők is hasonlóan elszántak ebben a harcban.¹⁰ A Mansion House-ban megtartott *Dáil* ülés után Ruth Rendell beszélgetett több emberrel a közönség soraiból arról, hogy mi a véleményük a hallottakról. Nem mindenkire voltak az ír-amerikaiak nagy benyomással. Sylvia Pankhurst (1882-1960), a híres brit aktivista elmondta reakcióját Russellnak: „Az írek beszédeit szívesebben vettem, mint az amerikaiakét. Ők több számot és kevesebb szófordulatot használtak.”¹¹

Amíg Dublinban tartózkodtak, az ír-amerikai delegáció meglátogatta a Mount Joy börtönt és találkozott William Joseph Walsh érsekkel, amint arról a *The New York Times* tudósított 1919. május 12-én.¹² Emellett részt vettek egy fogadáson, amelyet Dublin főpolgármestere adott, és ott nyilatkozatot fogadtak el az amerikai delegáció missziójának sikeréről. Erre reagálva Ryan elmondta, hogy őszintén hitte, hogy a szabadság hat hónapon belül eljön Írország számára. Hozzáfűzte még, hogy az Amerikai Egyesült Államoknak őszinte oka volt belépni a háborúba, azaz, hogy a népeknek joguk legyen eldönteni, hogy milyen államformában kívánnak élni.¹³ Írországi látogatásuk alatt a delegáltak újból és újból biztosították az ír népet arról, hogy az Egyesült Államoknak nincs más választása, mint támogatni az önrendelkezés elvét, ami a már kikiáltott Ír Köztársaság elismeréséhez fog vezetni.

¹⁰ *Dáil* parlamenti viták (Parliamentary debates of the *Dáil Eireann*) megtalálható (<http://historical-debates.oireachtas.ie/D/DT/D.F.O.191905090005.html>) (2010. december 3-i letöltés).

¹¹ Russell, 25-26.

¹² *The New York Times*, 1919. május 12.

¹³ Uo.

5. A jelentés

Amikor a delegáció visszatért Párizsba, átadtak egy jelentést a társadalmi, gazdasági és politikai viszonyokról Írországból az amerikai békedelegációnak (Wilson elnöknek és Robert Lansing (1864-1928) külügyminiszternek), valamint a brit hatóságoknak is (David Lloyd George miniszterelnöknek). Ennek a jelentésnek néhány része megjelent a londoni *The Daily News*-ban 1919 kora júniusában egy vezércikk kíséretében, majd ezt kommentálta a *The New York Times*. A *The Daily News* szerint a jelentést „úgy fogalmazták, hogy az az okos gondolkodású emberekben azt a benyomást keltse, hogy egy jogos ügynek csak ártnak a párthű retorikus kijelentések.” A cikk hangvitele semleges volt, kiemelt néhány téves állítást, amelyek a delegáció tagjaitól származtak és leszögezte, hogy bár a nyomorúságos börtön körülményekről szóló leírások közel járhatnak az igazsághoz, ilyen jelentéseket bármely másik háború sújtotta országról is lehet írni. A *The New York Times* a brit cikket idézve a *The Daily News*-t úgy jellemezte, mint „erélyes támogatóját és szimpatizánsát a Home Rule-nak, azaz az Önrendelkezésnek”, de hozzátette, hogy a *The Daily Telegraph* „se nem utasította vissza, se nem helytelenítette ezt a jelentést.” Ugyanezt a jelentést az ír viszonyokról elküldték a dublini lapoknak is, de a cenzúra megtiltotta, hogy bármilyen részt megjelentessenek belőle.¹⁴

Az ír-amerikai delegáció láthatta, hogy kéthetes távollétük alatt Párizsban nem történt nagy előrelépés azzal kapcsolatban, hogy meghallgatást vagy kiutazást biztosítottak volna az ír képviselők számára. Így nyilvánosságra hoztak egy 1919. április 17-i levelet, amely egyfajta kronológiát nyújt missziójuk eseményeiről. A *The New York Times* 1919. május 12-i cikke kommentálta a levél tartalmát. Megírta, hogy a küldöttek először Wilson elnökhöz mentek (április 17-én), de rövid időn belül átirányították őket House ezredeshez. A levélben megerősítették, hogy a delegáció szabad utat kér az ír képviselők számára, hogy kiutazhassanak a Párizsi Béketárgyalásra, és ezt a kérést House ezredes továbbította David Lloyd George-nak (1863-1945). Az illető dokumentum szerint a küldötteket egy nappal később, tehát április 18-án tudósította House ezredes, hogy Lloyd George jóváhagyta a kérésüket, bár a minisz-

¹⁴ The New York Times, 1919. június 13.

terelnök előbb személyesen kívánt találkozni a küldöttekkel. Erre a találkozóra, azonban soha nem került sor. A publikált levél a következő kijelentéssel ért véget: „Az Írorszáiban fennálló tagadhatatlan viszonyok tekintetében a meghallgatás megtagadása nincs összhangban azzal a kitűzött céllal, amellyel a háborút folytatták, illetve a demokrácia elveivel sem.”¹⁵

Michael J. Ryan korábban utazott vissza az Egyesült Államokba, mint a másik két tag, annak érdekében, hogy mielőbb jelentést tegyen a misszióról a Friends of Irish Freedom szervezetnek. A gyűlést június 2-ára időzítették és a New York-i Waldorf Astoria Hotelban tartották meg. A gyűlésen Daniel F. Cohalan, a Legfelső Bíróság bírása elnökölt. Ezen a gyűlésen Ryan részletes beszámolót adott a delegáció írországi látogatásáról. Ryan elmondta a közönségnek, hogy „a világ héjai” összegyűltek Párizsban, illetve azt, hogy a Békeszerződést öt ember határozta meg, bár nem említette azokat név szerint. Ryan a Népszövetség ellen is felemelte szavát, mivel úgy vélte, hogy az „egy cselszövés, amelynek az a célja, fenntartsák [az ír-amerikai delegáció szerint] a brit fennhatóságot”.¹⁶ Írorszáiban az ír-amerikai küldöttség találkozott 73 megválasztott Sinn Féin képviselővel. A *The New York Times* jelentést adott a gyűlésről, amiben úgy fogalmazott, hogy Ryan „mély tisztelettel beszélt” De Valera és George Noble (Count) Plunkett vezetéséről. Ryan emellett beszámolt a közönségnek, hogy Írorszáiban mindenfelé az ír trikolor mellett amerikai zászlókat láttak kifeszítve. Továbbá elmondta, hogy az ott állomásozó brit csapatok létszáma abban az időben 140.000 főre volt tehető és gyalogságból, tüzérségből, valamint lovasságból állt, ráadásul voltak páncélautóik és tankjaik is. Ryan beszámolt egy incidensről, amikor egy katonai bemutatót egy szabadtéri demonstráció követett, melynek alkalmával a brit hatóságok le akarták tartóztatni a Sinn Féin több vezetőjét, így Ernie O’Malley-t (1897-1957) és Robert Childers Bartont (1881-1975) is. A demonstráció egyre fenyegetőbbé vált, mire a brit parancsnok megkérte az ír-amerikaiakat, hogy segítsenek békésen feloszlanni a tömeget. Ekkor elterjedt az a hír, miszerint az ír-amerikaiakat

¹⁵ The New York Times, 1919. május 21.

¹⁶ The New York Times, 1919. június 3.

letartóztatták – erre számos amerikai tengerész és katona készenlétben állt, hogy megkísérelje a megmentésüket.¹⁷

Az imént említett példa nem az egyetlen konfrontáció volt, amelyet a delegáció megtapasztalt az írországi látogatásuk alatt. A *The New York Times* 1919. május 13-i cikkében beszámolt egy másik incidensről is, amikor a küldöttség Galwayból Westportba utazott. Annak ellenére, hogy a delegációt értesítették arról, hogy Westportot kikiáltották katonai övezetnek, mégis elindultak az úticéljuk felé. Westport határában ellenben a társaságot megállította egy kordon, a katonaság és rendőrség kivont fegyverekkel fogadta őket. Walsh elővette az útleveleiket és megmagyarázta az illetékesnek, hogy ezek diplomáciai útlevelek, amelyeket Lloyd George miniszterelnök és Wilson elnök kérésére adtak ki. Bár a tisztok tudtak a tervezett látogatásról, utasítást kaptak, hogy ne engedjék tovább őket. A delegáció így kénytelen volt megváltoztatni az útitervét és tovább utaztak Castlebarba, Mayo grófság fővárosába.¹⁸ A küldöttségnek az incidensek ellenére az egész írországi utazás alatt megmaradt az általánosan optimista hangulata, mivel mindenhol örömmel fogadták őket. A delegáció pedig minden alkalommal biztosította házigazdáit az Egyesült Államok, de elsősorban az ír-amerikai közösség támogatásáról.

6. Visszhangok

Vajon ez az írországi látogatás előrevitte-e az ír-amerikai delegáció misszióját? Aligha. Nem sikerült biztosítani szabad kiutazást az újonnan kikiáltott köztársaság képviselői számára, így nem tudták prezentálni az ír ügyet. Ezzel nem sikerült előadni kérésüket a Nagygyűlés előtt, hogy elnyerjék a nemzetközi elismerést. Az amerikai elnökbe vetett bizalmukat is kénytelenek voltak átértékelni, mivel Wilson elnök nem állt ki az ír ügy mellett. Másrészt viszont az írországi utazással betekintést nyertek az akkori Írország politikai helyzetébe, és első kézből megtapasztalták az ír nép elszántságát a függetlenedés megvalósításában. Egyben megmutatkozott az is, hogy mennyire fontos a sajtó, mint pl. a *The New York Times* szerepe abban, hogy lépésről lépésre kövesse az Európában lezajló eseményeket.

¹⁷ Uo.

¹⁸ *The New York Times*, 1919. május 13.

A *The New York Times* közzétette azon beszédek részleteit is, amelyeket a delegáltak írországi látogatásuk folyamán tartottak a „What Walsh Said to the Irish” c. újságcikkben, amely az 1919. május 19-i számban jelent meg.¹⁹ A beszédek részleteit más ír-amerikai heti lapok is leközlötték, ezeket később a *The New York Times* forrásként használta. A *The Gaelic American* megírta, hogy Frank P. Walsh-nak feltették a kérdést: vajon „Amerika népe elismeri-e a jelen Ír Köztársaságot, mint ahogyan erre Walsh a megjegyzéseivel utalt. Walsh „válasza pozitív volt, hozzátéve, hogy ezt annak a szellemében teszi, amit az Entente és szövetségesei leszögeztek az egyezményben a háború céljaként, és különösen az amerikai kormány deklarációjában, miszerint [az USA] ezzel a céllal lépett be a háborúba.” Továbbá, egy idézet szerint Michael J. Ryan kijelentette, hogy milyen erős a kapcsolat az írek között, bárhonnan is jöttek: “Mi részei vagyunk Önöknek. Az Önök célja a mi célunk, az Önök reményei a mi reményeink, és most nem csak azon amerikaiak nevében beszélek, akik ír családfával rendelkeznek, hanem minden amerikai nevében, bárhonnan is származnak. Mi kijelentjük, hogy Önök mögött állunk, amíg Önöknek is, mint nekünk is, meg nem adatik az önrendelkezés joga.”²⁰ Az *Irish World* című folyóirat beszámolt Ryan szavairól, amikor kijelentette, hogy „több mint egy generáció óta életben tartotta az ír ügyet az Egyesült Államokban, és ma a Sinn Féinbe sorolja magát, mivel az 1916-os Húsvét-heti tragédiát követően semmi mást nem lát az anyaország számára, csakis a függetlenséget.”

Míg az amerikai cikkek főként az írországi látogatás pozitív szempontjaival foglalkoztak, a brit nézőpont merőben különbözött. A brit sajtó a küldöttség tagjainak agitáló megjegyzése miatt magát a brit miniszterelnököt, Lloyd George-ot okolta, mivel ő adott engedélyt az útiokmányok kiállítására. A *The New York Times* 1919. május 15-én megjelent cikkében a következőket írta: „Mr. Lloyd George-t erőteljes támadások érték, amiért állítólagosan bízta a küldöttek cselekedeteit, és ezek a brit belügyekbe való nemkívánatos beleavatkozásnak tekintendők.” A *The Spectator* egy „veszélyes összeesküvésről” írt, hogy rákényszerítsék a miniszterelnököt, hogy elfogadjon valamiféle ír köztársaságot. A cikk folytatásában aggodalmukat fejezik ki, hogy az amerikai

¹⁹ The New York Times, 1919. május 31.

²⁰ Uo.

delegáció látogatása révén esetleg megnövekedett a Sinn Féin párt jelentősége.²¹ Egy későbbi, 1919. június 20-i cikkében a *The New York Times* idézett a *The Morning Post*tól: „Brit szemszögből nézve ebben a szerencsétlen ügyben a miniszterelnök a hibás, aki, ismervén ezen ír-amerikai bajkeverők előéleteit, kimondottan segítőkész volt, hogy megkönnyítse írországi látogatásukat. Ez a gyengeség és meggondolatlanság jele volt, amely csak ahhoz hasonlítható, amikor Mr. Asquith tárgyalásokat folytatott a Sinn Féin elitéltekkel a Húsvéti Felkelést követően.”²²

Természetesen ez a jelentés az amerikai béke delegációt nehéz helyzetbe hozta. Egyfelől, Wilson elnök elsődleges célja az volt, hogy jó kapcsolatot tartson fenn Nagy-Britanniával és Írország aligha volt az az ügy, amiért ezt kockáztatta volna. Másfelől, Wilson nem feledkezhetett meg az Egyesült Államok nagyszámú választóiról sem (a *The New York Times* nem az egyetlen, amely rendszeresen közölt cikkeket az ír vonatkozású eseményekről Párizsban), illetve a politikai közösségről, főleg mivel közeledtek a következő választások és a Népszövetség tervét is még el kellett fogadtatni.

7. Összegzés

Az ír-amerikai küldöttség írországi látogatása és az azt követően leadott jelentés ellentmondásos volt mind a brit, mind pedig az amerikai hatóságok számára is. Bár a küldöttek hitték, hogy látogatásuk előbbre viszi annak az esélyét, hogy az írországi politikai vezetők közül álló delegáció meghallgatást nyer a párizsi béketárgyaláson, elképzelhető, hogy valójában annak lehetőségét is teljesen megsemmisítették. Maga a látogatás, de a jelentés is kétségtelenül kínos helyzetbe hozta a brit és amerikai béke delegációt. Tény, hogy az ír-amerikai delegáció nem utazhatott volna el Írországba a brit hatóságok külön engedélye nélkül. A látogatást követően viszont a küldöttség írországi megjegyzései miatt a brit miniszterelnököt, David Lloyd George-ot a brit sajtóban élesen bírálták. Nem csoda hát, hogy minél előbb vissza akart lépni az egész üggyől.

Június közepére az ír-amerikai küldöttség helyzete nem volt túl biztató. Ha missziójuk nem volt kimondottan sikeres írországi látogatá-

²¹ The New York Times, 1919. május 15.

²² The New York Times, 1919. június 20.

sukat megelőzően, visszatérésüket követően még kevésbé volt az. Végül feladták céljukat, hogy meghallgatást biztosítsanak az ír képviselők számára.

Wilson elnök Lansing amerikai külügyminiszter által eljuttatott egy levelet, amelyben közölte: beszüntetnek minden kísérletet arra vonatkozólag, hogy az ír képviselőket a Négyek Tanácsa meghallgassa.²³ Lansing levelének nem csak Párizsban volt nagy visszhangja. Az Egyesült Államokban Daniel F. Cohalan legfelső bírósági bíró és John W. Goff nyugalmazott bíró a Friends of Irish Freedom nevében szóltak és hangot adtak csalódottságuknak a *The New York Times* 1919. május 29-i cikkében. Cohalan megjegyezte, hogy Lansing tette tükrözte „a Párizsban uralkodó viszonyokat, ami Anglia befolyásának köszönhető.” Emellett Cohalan kijelentette, hogy nem érti, hogy Lansing és az Amerikai Békedelegáció miért lepődött meg az ír függetlenségről szóló beszédeken, amelyeket Walsh, Dunne és Ryan tartottak írországi látogatásuk alatt. Cohalan ironikusan megjegyezte: „Vajon Mr. Lansing azt gondolta-e, hogy ezek az urak azért utaztak Írországba, hogy megcsodálják a tájat vagy dicsérjék Dublin Castle működését?” Mivel Ryan már visszatért az Egyesült Államokba korábban, Walsh-nak és Dunne-nak nem maradt más hátra, mint hogy ők is visszahajózzanak kora júliusban. A United Irish-American Societies gyűlésén részletesen beszámoltak európai missziójukról. Dunne kijelentette, hogy az elismerésért folytatott harc még nem ért véget: „Az ír nemzet mind Írországbán, mind pedig külföldön folytatja a harcot az Ír Köztársaságért, míg e köztársaságnak a zászlaja nem lobog az ír talaj minden inch-én.”²⁴

Felhasznált irodalom:

1. Russell, Ruth, *What's the Matter with Ireland*, (1920), megtalálható (<http://infomotions.com/etexts/gutenberg/dirs/1/2/0/3/12033/12033.htm>) (2010. december 3-i letöltés)

2. Vought, Hans P., *The Bully Pulpit and the Melting Pot: American Presidents and the Immigrant, 1897-1933* (Macon, 2004), megtalálható (http://books.google.com/books?id=ldved6G-FMAC&printsec=frontcover&source=gb_s#v=onepage&q=&f=false) (2010. december 3-i letöltés)

²³ The New York Times, 1919. május 28.

²⁴ The New York Times, 1919. július 9.

3. *The New York Times* megtalálható (<http://query.nytimes.com/search/query?srchst=p>) (2010. december 3-i letöltés)